

Prenumeratiuni se facu la toti dd. corespondintii nostri, si de adreptulu la Redactiune Ungargasse Nr. 23, unde sunt a se adresá si corespondintiele, ce privesen Redactiunea, administratiunea s'eu speditur'a; cate vor fi nefrancate, nu se vor primi era cele anonime nu se vor publica.

Pentru anuale si alte comunicatiuni de interesu privatu — se raspunde cate 7 cr. de linia; repetiri e se facu cu pretiu scadiutu. Pretiulu timbrului cate 30 cr. pent. una data, se antecipa.

ALBINA

Ese de dono ori in septimana: Jui si Dominec'a; era candu va pretinde importantia materieloru, va esi de trei seu de patru ori in septimana.

Pretiulu de prenumeratiune pentru Austria:

pe anu intregu	8 fl. v. a.
" diumetate de anu	4 " " "
" patrariu	2 " " "
pentru Romani'u si strainetate:	
pe anu intregu	12 fl. v. a.
" diumetate de anu	6 " " "

Pesta, 20 aug./1 sept. 1869.

Candu s'au impartitu ungerii cu niemtii in domnia, prin legea ce se dice despre afacerile comune (art. diet. XII. din 1867) otarira totodata ca pentru casulu, candu delegatiunile nu s'ar poté intielege intre sine, atunci se se intrunésca amendóue intr'o siedintia comuna, dar numai pentru a votá despre puntele de cërta.

In siedinti'a comuna, cati membri presinti are o delegatiune atatia trebuie se aiba si cea lalta, ca se fie paritate. Daca cumva intr'o parte sunt membri mai multi, pre acestia ii dau afóra constitutiunalmente ca se nu se turbure paritatea.

Dupa asemene despusetiuni din partea legii, lumea asceptá cu multa curiositate casulu unei asemene siedintie comune, se véda cum antaiu vor dá afóra pre cati-va domni delegati, cum apoi cei remasi in lantru au se taca, marginindu-se numai a raspunde la votu cu "asié" s'eu "nu".

Alaltaieri, luni, se dede satisfacere acelei curiositati. Se intruni siedinti'a comuna a decide dóue cestiuni despre cari nu se potusera intielege separat.

Cestiunea antaia erá dacia subventiunarea societatei de navigatiune „Lloyd“ are se tréca in bugetulu afacerilor comune, s'eu in bugetulu Ungariei? Delegatiunea ung. voia s'o tréca in bugetulu ung., cea austriaca in celu comunu.

Cestiunea a dóu'a privia incuviintiaru speselor pentru cladirea unor nai de resbelu pe Dunare. Delegatiunea ung. incuviintia, cea nemtiésca nu.

Deci se incepú siedinti'a comuna. Presiedinti'a se veni prin sörte presiedintelu ungurescu. Acest'a gasi cá delegatii unguresci sunt mai multi cu unu membru. Deci pre acest'a unulu (pre Iosifu Popp) lu dedita afóra. Apoi ceti unguresce cestiunea antaia, era unu notariu o ceti nemtiesce. Delegatii respunsera de amendóue partile. Invinse parerea delegatiunei ung.

La cestiunea a dóu'a se repetira acele-si formalitati. Numai cá in loculu dlui Iosifu Popp, acú lu dedita afóra pre d. Georgiu Ivacovicu. Éra si invinse parerea delegatiunei ung.

Vedi dat'a ce siéga scie face: Avemu in delegatiunea ungerilor numai doi romani, cari inse s'au desromanitu pre catu s'a necesitatu pentru a se poté indeaci, si éca candu fu la votare, in cestiunea prima lu dedita afóra pre unu romanu éra in a dóu'a pre cel'a laltu

romanu. Deci numai romaniloru, amenduror'a, li s'a facutu acea onóre dualistico-constitutiunala d'a fi dati afóra!

Ore ce vré dat'a se ni spuna prin acest'a? E loculu romaniloru in delegatiune? Respunsu ascultámu si din partea dloru Iosifu Popp de la Siomeut'a si Georgiu Ivacovicu de la — de la Seimanu.

Dupa votare, fie-care delegatiune, avendu a-si face in limb'a sa protocolulu despre siedintia, — se retrase cate intr'unu unghiu alu salei, separat, pare ca se nu se molipsésca, s'eu — precum pre nemeritu ar dice „Peregrinulu Transilvanu“ tocm'a despre acestu actu — se nu se molitvéscá. Asié, intregu dualismulu n'are parte de molitva.

Delocu apoi se tienú a dóu'a siedintia comuna, sub presiedinti'a nemtiésca, pentru autenticarea protocolorulu. Cu atat'a, pentru estimpu delegatiunile si-au sfarsitu agendele.

Cartile scolastice.

Ce felii, si de cartile scolastice se ni mai vina a scrié astadi, candu nu scimu unde ni sta capulu de alte nevoi?

Asiá e, si despre cartile scolastice trebuie se scriemu, in mani'a tuturoror nevoilor ce ne impresóra. Éta pentru ce: Tienemu multu la inaintarea poporului nostru in cultura; promovarea culturai lui, credemu cá e o necesitate, e detorintia, totu asiá de mare casí lupt'a pentru drepturilur lui. Dacia n'am slabitu in acésta lupta, cu tóte desastrele ce au venitu preste noi, cu atat'a mai pucinu vom trece cu vederea ceea ce ar poté confaptui la cultur'a poporului nostru, carea are se-i devina in viitoriu arm'a cea mai sigura pentru aperiarea drepturilur sale. Lupt'a pentru drepturile, ce contrarii le denéga poporului nostru in modulu celu mai neumanu, si promovarea culturai lui, pe carea voimu se-i basámu viitorulu: acestea sunt pentru noi probleme, de catu cari nu cunóscemu mai mari, mai sante si mai urgente. Se venimu la cartile scolastice.

Cartile scolastice sunt unulu dintre cele dóue midilóce cardinali, prin cari lucra scól'a ca factoru alu culturai. Cel'a laltu midilócu sunt invetiatorii. Dacia vremu se avemu scóle bune, scóle cari nu numai se figureze aci cu numele, ci se produca cultura adeverata, —daca vremu se avemu, dicu, astfelu de scóle, trebuie se staruimu ca se avemu si carti scolastice bune si invetiatorii cari se le scia manu. Cine vré scopulu, trebuie se voiéscá

si midilócele. Ei bine, cum stámu noi in privinti'a acest'a?

Dorimu, dorimu mereu se se faca si la noi mai bine decum e, se avemu scóle mai bune si invetiatorii mai buni, — ofi dar catu trebuie se tréca, catu trebuie se asceptámu pana se face cate unu pasu nainta spre bine! Vedemu luminatu cá naintarea nóstra e impreunata cu multe greutati, cunóscemu bine pedecile cate serac'a ni le pune in calea naintarii, si nu ni sunt necunoscuté nici obstaculele ce ni se punu in cale de inimicii nostri din afara, in fine, scimu si aceea cá naintarea e grea cu deosebire la inceputu; se constatámu inse si se recunóscemu odata cá naintarea nóstra se mai ingreunéza si de catra alte imprejurari.

Se ni rechiamámu a minte tristulu si rusinosulu periodu alu contractelorlu dascalesci date pentru bani, unoru invetiatorii pentru mai pucini bani, altor'a inse pentru sume cu cari mai s'ar fi potutu elibera si pre alta cale de odiós'a detorintia ce voiau a o incungiurá. Modulu acest'a de procedere nu a fostu de siguru calificatu nici de a nainta caus'a scolaru nici de a face onóre organelorulu ce o administráu.

Altu esemplu. Ni aducemu a minte a fi auditu cá unu barbatu de scóla de ai nostri, bine meritatu, a propusu uniu inspectoratu supremu de scóle se traduca si se publice, cum va sci mai bine, instructiunea emisa de min. Thun pentru invetiatorii din scólele populare, o instructiune, carea de siguru n'a fostu facuta de Thun, ci de comisiunea barbatiilor de scóla adunati in prejurulu lui. Dar ce, Inspectoratul acél'a a creditu cá i s'ar dejosí demnitatea daca ar primí instructiuni de la nemti, si inca de la nemtii absolutistici. Dupa aceea, aretandu se neincungiurabile o instructiune pentru invetiatorii, se traduse si se desformá instructiunea nemtilor si se publicá asiá ca originala, dar de totu originala. Dupa ce aceea instructiune a fostu mai multi ani singurulu indreptariu pentru invetiatorii, se se întrebe acestia catu s'au luminatu si indreptatu prin aceea cu privintiála propunerea obiectelorlu de invetiamentu!

Esemple de feliiu acestor'a, ce parte le-am culesu insine parte ni s'au comunicatu de altii, am poté desfasura mai multe aci, pentru de a ilustrá modulu detestabilu, in care s'au administratu scólele nóstre; dar enarandu acelea, neam departá pre multu de la tem'a ce ni am luat de astadata: Cartile scolastice! Avut'au, celu pucinu ele, sörte mai buna de catu invetiatorii?

Cartile ce sunt introduse in scólele confesionali gr. res., sunt tiparite in tipografi'a archidiecesana din Sibiu, si bine e cá se tiparescu a colo, cáci tipografi'a aceea este, precum scimu, unu institutu publicu nationalu-bisericescu, si profitele ei nu intra in pung'a vre-unui particulariu, ci au se intre in fonduri éra si publice nationale-bisericesci. Din punctulu acest'a de vedere, a fostu pre drépta si pre laudabila lupt'a Escelentiei Sale P. Metropolitu cu ministrulu Thun pentru dreptulu tipografiei archidiecesane de a tipari ea cartile scolastice necesarie in Archidiecea.

Dar cum s'au compusu cartile scolastice, ce s'au tiparitu in tip. arch.? Cele ce le vedemu introduse in scóle prin cerculare oficiale, sunt compuse in urm'a insarcinarii din partea supremului inspectoratu alu scólorulu archidiecesane, era cele ce nu póta timbrulu unei asemene insarcinari, nu scimu daca sunt introduse oficialmente s'eu nu. Compunerea si introducerea cartilor scolastice in modulu acest'a, nu ni convine nici-de-catu; acest'a e unu modu de procedere in administrarea afacerilor scolastice éra si vitiosu si totodata daunaciosu naintarii.

Daca in scóle se introducú numai cartile compuse in urm'a insarcinarii Inspectoratulu supremu de scóle, apoi scriitorii cari, dintru intemplantia s'eu din desgratia nu au onóra se fia insarcinati si ei de a compune carti, isi potu pune condeilu in cuiu: éta monopolulu! si unde e monopolu, acolo se intielege cá nu e emulatiune, nu e concurentia, si unde lipsescu acestea, incéta si perfectionarea producentiloru si imbunetatirea productelor.

Noi suntemu cu totul in contr'a monopolisarii cartilor scolastice, chiar si deca acest'a s'ar face nu intru interesulu vre-unui particulariu, ci intru interesulu uniu institutu, cum e tipografi'a archidiecesana. Candu e vorb'a de carti scolastice, de la ele cerem nainte de tóte ca se fia bune, apoi se fia eftine catu se póte, si in urma numai: ca o parte din profitulu ce ele lu dau, se tréca intr'unu fondu publicu. Noi i dorimu tipografi'e archidiecesane succesulu celu mai bunu intru inmultirea fondurilor sale; nu potemu dorí inse ca ea, ce are de a servi culturai, se se inavutiésca pre contulu culturai, si se intielege cá cu atat'a mai pucinu potemu dorí acest'a uniu individu.

In privinti'a cartilor scolastice suntemu de parere, ca pentru compunerea acelor'a se se scria concurse, cu premie puse chiar din partea tipografiei archi-

Foisióra.

Biserica monastirei de la Curtea de Argesiu.

(Dupa unu reportu litografatu, de unu némtiu, barbatu de specialitate, pre timpulu ocupatiunei austriaco.)

(U r m a r e).

Din inscriptiuni se vede cá principele Neagoe, *) intemeiatorulu monastirii si edificatorulu biserice de la Curtea de Argesiu a fostu omu cu temere de Ddieu si cu pietate. Multe mominte din viet'a lui si din istoria domnirii lui ni adeverescu acest'a.

Neagoe si-a petrecutu viet'a in onorarea santiloru parinti, si sub timpulu scurtei sale dom-

*) A domnit, dupa aretarea cronice, 8 ani si 8 luni. Ise dupa cei mai multi istorici se fie domnit numai 6 ani, si anume de la anul 1513 pana 1518.

niri a infintiatu atate monastiri si atate bisericu ca neci unu domnitoriu de mai nainte s'eu mai tardiu.

Acósta vietuire blanda avea s'o multiaméscá invetiatureloru ce le primise de la patriarculu Nifonu, celu prigonitu si apoi canonicatu.

Cronic'a romanéscá **) ni spune cá pe timpulu domnirii lui Radu in Romania, pe acestu patriarculu l'au depusu din postu, alungatu din Constantinopolu si aruncatu in temniti'a din Ordu.***)

**) „Istoria Tierii Romanesci de candu au descalcatu Romani“ in Magazinulu istoricu pentru Dacia, publicatu de Laurianu, Bucuresti, 1847, tom. IV.

**) Viet'a santulu Nifonu carele e fórté onoratu in Romania, nu e deplinu cunoscuta, mai alesu nu se scie caus'a destituirii si alungarii din Constantinopolu. In opulu intitulatu: Imp. Oriental, sive Antiquitatum Constantinopolitan. lib. VIII. opera et studia Bauduri Parisii 1711, se amintescu caus'a esilarii patriarculu

Pretotindencia laudau viet'a santa a Patriarculu acestuia si asié vestea ajunsu si la Radu-Voda, carele esoperandu la curtea imperatésca eliberarea patriarculu din temnitiála, lu duse cu sine in tier'a sa si-i concediu administrarea preotiésca.

Nifonu aflandu nepietate si multe moravuri stricate in tiéra, si-dede tóta silinti'a ca se respandésca demandatiunea ddiésca si invetiaturile curate ale santei scripturi. Aduná toti pretotii si egumenii, si ordina deprinderea in religiuine. Santii doi episcopi si-i invescú cu putere mare.

lui Nifonu in urmatoriulu chipu: „Nifonu Thessalonicae celeberrimus et ad docendum aptissimus. Ejus actate Symeon Patriarcha multis bonis et cognatis relictis, diem obiit. Illius heredem se ostentare cupiens Nifonu, quum de eadem re testes ad imperatorem duxisset, Sultanus deprehensus eorum mendacio, Patriarcham simul et falsos testes gravi exilio subiecit.“

Pe domnitori ii indemná a portá grige de disciplina stricta la boiari si a infrená coruptiunea latita.

Acestea, se intielege, nu placura boiariiloru, cari intr'atat'a lu columniara pe patriarculu la domnitoriu in catu acest'a ordina aruncarea lui in temnitiála, oprindu sub grea pedépsa ori-ce coatingere cu patriarculu, prin care i s'ar poté dá mancare.

Inse Atotpotornicu se indurá de patriarculu, si precum a nutritu pe Ilie profetulu prin unu corbu si pe Daniilu prin Avacumu, asié tramise si lui Nifonu pe unu Neagoe ce-lu provedea pe furisú cu mancare si beutura.

Santulu Nifonu se aretà multiamitoriu contra Neagoe. Iu intari in credintiála si-i profeti multu norocu si placere la Ddieu si la ómeni.

De aci se nasce pietatea lui Neagoe, si acestui patriarculu se poté multumí si suirea pe tronul a lui Neagoe, carele, precum ni spune

diecesane, carea prin acelea nu ar perde nemica, ci ar castigá atatu in privint'á materiala, catu si in privint'á morala. Faca inse tipografi'a ce va face cu bunele sfaturi ce i se dau chiaru intru interesulu ei, pe noi ne interesáza mai multu introducerea cartiloru in scolele nostre confesionali. Noi sustienemu, *ca nu e dreptu si nu e nici curvenciosu a se introduce carti in scole mai nainte de a le fi supusu esaminarii si aprobarii unei comisiiuni compuse din barbati competinti*, séu celu pucinu mai nainte de a se fi aretatu prin vre-o recenziune solida cá sunt demne de a se introduce. Prin aceea cá se insarcinéza cineva de vre-o autoritate a compune carti scolastice, prin aceea nu se dá nici o garantia pentru bunetatea cartiloru acelor'a.

Unu domnu corespondinte a mai atinsu córd'a acést'a in nr. 65 alu diuariului nostru, luandu ansa de la cerculariulu arch. m. cu nr. 780, ce ni l'a tramisu spre publicare si prin care se introduce in scolele nostre confesionali nisce carti, prescise, precum se dice, pentru scolele populari prin legea dietala 38 din anul 1868. Cartile acelea le avem naintea nostra; sunt facute de d. Boiu carele a mai fostu publicatu unu Abicedarium si o carte de lectura, precum spune in prefatia, in urm'a insarcinarii primite din partea Inspectoratului supremu de scole din archidieceasa. Cartile recomandate prin cerculariulu amintitu, precum totu d. Boiu spune in prefatiile lor, au fostu facute se fia una carte, carea inse in urm'a provocarii Inspectoratului scolasticu, pentru de a corespunde legii amintite, facuta in diet'a din Pesta, s'au ruptu fiindu sub tipariu, in patru carticele deosebite. Acum ce procedere e si acést'a?

Desi amicul nostru, carele ni-a tramisu aceste carti spre vedere, ni scrie cá ele contieniu, partea cea mai mare, materialu strainu (germanu), tradusu in romanesc, si alte neconvenientie parte materiale parte formale, totusi nu am fi luatu aci notitia de ele, deca nu am vedé cá se introduce in scole in modulu ce l'am combatutu mai sus. Ni pare reu cá trebuie se atingemu, póte neplacutu, persóné; inse: amicus Plato, amicus Socrates, sed magis amica veritas. Censurarea cartiloru scolastice ar trebui se o céra insisi scrietorii lor, daca ei intr'adeveru au dorintia de a folosi cu ele biserice si natiunei, si de a se vedé recunoscuti ca ómeni de merite éra nu ca monopolizatori protes. Celor'a ce nu au chiamare de a se tiené la naltimea acést'a, trebuie se li se spuna cá n'au chiamare nici de a face carti pentru scolele nostre.

Póte se ni se obiecteze cá astadi trebuintia de unele carti scolastice é forte íntetitória si nu potemu se amblámu dupa multe forme la compunerea si introducerea lor. Asié e, se sente mare trebuintia de carti scolastice bune, cáci rele avem destule, avem peste trebuintia. Si carti bune vom avé numai prin concurentia mai multor'a la un'a si aceea-si carte, si facendu-le pe tote se tréca prin critice nepartinitorie, éra nu dechiarandu-le de bune a priori si recomandandu-le

nainte de a fi esitu bine din tipografia. Unele din cartile luate sub protectiuni inalte, s'au aretatu in urma catu erau de defectuóse, si am auditu pre multi plangéndu-se . . . . . a sup'r'a cui?

Apoi, cáci ni-a fostu vorb'a de trebuintia íntetitória de carti scolastice, pentru ce nu s'au aplicatu pana acum medilócele de imbarbare, ce le-am aretatu mai susu si cari se practica la tote natiunile civilisate, pentru compunerea de carti scolastice bune? Au fostu de lipsa dóra se vina legea 38 din diet'a Ungariei, carea se ni spuna ce carti ni trebuescu si cum se fia acelea? Sciint'á pedagogiei a esistatu si mai nainte de acea lege, chiar si la noi s'au vedutu unele radie strabatendu in literatura; gratia prejudetiloru ce au íntimpinatu, cáci ele n'au potutu strabate in acea mesura si in scolele nostre. Acum de imbuldjél'a ce ni facelegea dietei din Pest'a, se motocolimú tote cum ni va veni si se introducemu lucruri in scolele nostre, numai ca se ni se impute?

Nu, nu trebuie se ni esimu din pele de grab'a cea mare. In catu acea lege taia in autonomi'a bisericesca si tinda a jigni drepturile confesiuniloru intru regularea afaceriloru lor scolastice, nu suntemu numai noi cari o combatemu; éa in punctele acestea da de resistintia chiar si din partea magiariloru reformati (vedi conclusulu conventului districtualu a superintendentiei reformate de din colo de Tisa, din 16 aug. a. c.); éra in catu acea lege contiene principie pedagogice pentru organisarea scoleloru, imprumutate de la natiuni mai naintate in cultura de catu noi si de catu magiari, indreptariile acelea nu sunt de a ne spariá de ele; fatia de asemene principie, ni pare numai reu, cá a trebuitu se vina legea aceea faimósa ca se li faca cale si la noi. De altmintea, de multu s'a íntetitú o organisare a scoleloru nostre, conformu principieloru pedagogice ce (desi nu in mesura pre mare si deplina) se afla si in legea ce o amintiram de atate ori si dupa alte principie ce ni le presenta sciint'á; daca inse din nefericire a ramasu ca la o asemene organisare se se lucre mai seriosu numai de acum nainte, se vedemu ca nesuint'á de a face mai multu de catu in trecutu, se nu ne bage intr'o retacire, carea se fia mai rea de catu cea d'antaiu!!

Din comitatulu Crasnei 26. aug. 1869.

Comitetulu representativu alu acestui comitatu si-a tienutu adunarea generale in 23—25 l. c. In reportulu meu ce vinu a face despre lucrurile acestei adunari, me voui restringe la ce e mai momentosu pentru noi, la cestiunea limbéi.

Credú cá este cunoscutu binevoitoriloru lectori a m. pretiutului diuariu, „Albina,“ din unu reportu facutu despre seditiile adunarii generale, tiente in febr. a. c. cá cu ocaziunea promulgarii legii pentru natiunalitati, adoptandu-se si limb'a romana de limba protocolaria pentru seditiile adunarii generali a comitatului comitatense, totu odata s'a emis una comisiune, care la adunarea generale prossima, se-si dee parerea, cum s'ar poté efectui legea pentru egalea indreptatire a natiunalitatiloru, in tote ramurile

jurisdiptiunii. Romanii din acestu comitatu sperau multu, forte multu de la operatulu acestei comisiiuni, cu atát'a mai vertosu, cá între mai multi membri magiari, erau si trei membri romani, cari au si capacitate si curagiu a cercá tote midilócele prin cari salutua publica ar cresce. Acésta comisiune si-a datu operatulu se la adunarea generale, tiente in Maiu a. c. E cunoscutu presté totu cá aplicarea legii pentru natiunalitati, de caté pedece dá prin tote comitatele; nu é mirare déca romanii din acestu comitatu acceptau ca operatulu comisiiunei primo locu se recomende delaturarea pedeceloru existente si deodata crearea posibilitatii, a factoriloru, a organeloru, prin cari poporul romanu dupa atate secle se devina in posesiunea tesaurului seu celu mai mare. Comisiunea in locu de acésta recomandá numai ca se asculte tote comunitatile din comitatu cá in care limba voescu a-si duce trebile sale comunali, si spre eruarea vointiei lor: in comunele pure romane si magiare se se tramita judele cercualu respectivu éra in cele miste comisiiuni constatorie din membri romani si magiari cu insarcinarea, ca pana in 15. juliu se substérna resultatulu ascultatarii. Membrii romani, atatu in comisiune catu si in adunarea generale, au aretatu cu arguminte destulu de ponderóse cá prin modulu recomandat, scopulu adeca activarea, aplicarea legii nu se va poté ajunge, cáci pana candu functionarii comitatensi nu sciú limb'a romana, pana candu comunitatile romane au totu notari magiari, pana candu comunitatile, nu sunt arondate dupa natiunalitati — ce é forte posibilu cáci sub provisoriulu lui Schmerling au fostu arondate dejá — vointia poporului romanu, precum si legea vor remané ne efectuite si numai pre chartia, majoritatea inse atatu in comisiune, catu si in congregatiune decide, si noi romanii deve se ne supunemu la decisiunea cá „despre tote acestea, numai atunci póte fi vorb'a deca va sci comitatulu cá in ce limba vreu romanii plugari a-si capét'a administrarea iustitiei.

A venitu déra si timpulu candu comitatulu s'a incredintiatu si despre vointia poporului romanu, si acestu timpu a fostu adunarea generale din l. c. in a careia seditia cetindu-se tote protocoale luate in obiectulu limbéi, prin tote comunele, comitatulu s'a convinsu cá poporul romanu nu demintiesce pre íntelegint'a sa, pentru cá comunitatile romane atatu pure catu si cele miste cu populatiune magiara, s'au dechiaratu cá ele vreu se li se duca afacerile lor comunali in limb'a romana, si totu intru acésta limba se li se spuna si seria dreptatea si de catre oficialii comitatensi. *)

*) Numai o comuna Valcaulu romanesc ne ascultandu-se in fatia localu toti cei capaci de a votá, ci numai vre o 7—8 inisi chiamati fiindu de catre judele cercualu in comun'a vecina ungréscá, sub presiunea cartariloru magiari si neci spunendu-li se cuprinsanlu legii, la preceperea lor, s'au dechiaratu pentru limb'a magiara. Audindu de acésta dechiarare, majoritatea poporului din numit'a comuna nu a íntardiatu, a-lu rogá in scriazu pe respectivulu jude, ca se ésa in fatia localu spre a li ascultá vointia lor, ce denegandu-li-se, au recursu la adunarea mica a comitatului comitatense, dechiarandu-se totu deodata cá lor numai limb'a materna li deve in afacerile comunali. Si ce se vedi? comitetulu a ordínatu investigatiune cá ére acelu recursu é intru adeveru alu acelu subscrisi in elu! constatandu comisiunea (a careia capu a fostu judele respectivu) *índata in diu'a úrmatoriá dupa pertraptarea recursului*, cumca recursulu de sub cestiune é efusulu vointiei poporului, bazu de séma ca se nu remana judele blamatu, a inceputu de nouu a catechisá pre poporu, asiá catu resultatulu ascultatarii dupa cum se vede din protocoalu substernutu adunarii generale, é unu

Adunarea vedindu aceste dechiaratiuni a comuneloru romanesci, la propunerea v.-comitelu secundariu, érá se decida cá comunele respectivo si oficialii respectivi se se indrume ca observandu legea esistente, se duca intru ímplinire vointia respicata in protocoale luate cu comunele romane; scolandu-se inse in contr'a acestei propuneri unu magiaru care nu se póte impacá nece decatu cu ide'a ca se amble pre la comitatu si scrisori romanesci, s'a decisu ca dechiaratiunile comuneloru se se faca numai simplamente cunoscute, si comuneloru cu aceea adaugere ca deca voescu 'si potu duce si in efectuire vointia respicata. Si cari au fostu argumintele acestui domnu contra-ópinante, aceea, cá „deca comunele romane cari-su in majoritate in acestu comitatu vor scrié romanesc, *tota administratiunea se va ímpedecá si va fi numai o incalcéla in tote trebile de órace neci notarii lor neci oficialii nu sciú romanesc*.“

Comitetulu se vede cá a primitu de buna acésta argumentatiune, va se dica, fratii magiari iéu de gluma tota legea, si neci cugeta, cu atát'a mai putinu vreu, ca romanii se se foloséscá de limb'a lor propria, si tienú la aceea cá poporul é pentru deregatori si nu acestia pentru poporu.

Membrii romani ai comitetului fatia cu acésta procedura si intentiune a majoritatii comitetului si fatia cu acea ímpregiunare, cá membrii magiari la o comuna (o colonia) teutiésca care s'a dechiaratu pentru limb'a romana si nu pentru cea magiara, i desputau dreptulu de a se poté dechiará pentru limb'a romana, aserendu cá séu se priméscá limb'a teutiésca de oficiósa, séu cea magiara, adeca ce'a a statulu — nu au potutu se nu ésa unulu dupa altulu la lupta, combatendu de o parte procedur'a cea nedrépta si neustificabile fatia cu introducerea limbéi romane de oficiósa, de alta parte interpretarea cea falsa a legii fatia cu coloni'a slava cercudata de comune romane; acésta colonia care nu scié ungréscá éra cea romanéscá o precepe casí limb'a sa propria, a lucratu numai in interesulu ei esprimendu-se, cá ea ne potendu-si aflá notariu care scié teutiésce, deca are libertate a se pronuncia, nu póte decatu se se pronuncie pentru o limba care o precepe. Acésta dechiaratiune se vede cá a vatematu ambitiunea nobilei si gloriose natiuni magiare, pentru cá care din care interpretá mai falsu legea, numai se convinga pe romani, cá teutii din Valéa Ternei (Hármas Patak) nu potu se se dechiaré pentru limb'a romana. Membrii romani au aretatu inse destulu de invederatu nu numai falsitatea interpretatiunii déra si neconsecint'a in care au intratu fratii magiari, atunci candu au ordínatu a se íntrebá si comunele ungréscéi, cá in care limba voescu a-si manipulé trebile. E de ínsenmatu cá la acésta disputa a luatu parte si m. sa d. comite supremu, vedindu cá argumintele aseciloru lui sunt resturnate unulu dupa altulu, ma ce é mai multu si ce a surprinsu

ibis redibus, adeca nesuint'á principale a comisiiunei, a fostu a sustiene pre notariulu magiaru in oficiulu seu, éra nu explicarea legii, cáci in protocoalu apriatu se cetesce: noi (adeca poporul) suntemu indestuliti cu notariulu, nu vremu se-lu lipsimú din oficiulu seu, pentru aceea déra voimú ca limb'a oficiósa in comun'a nostra se fia si de aci nainte totu cea ungréscá, inse fiindu cá noi iubimú limb'a nostra, cea materna, si nu vremu a ne despartí de ea, dorimú ca deca vom bagá cate o instantia romanéscá la solgabireu s'fi primita si se ni se dee raspunsu si romanesc. Cine nu vede aci o eludere a legii prin ínsesi organele cari sunt chiamate a sustiená si respéptá legea? nu é satira acésta procedura?

cronic'a, a fostu numai venatoriu simplu si cu credintia in ajutoriulu si scutulu santulu Nifonu se naltiá de domnitoriu.

Nainte de ce se alese Neagoe de domnitoriu alu Panoniei, trebui se íe parte la multe lupte in patri'a sa si trebui se véda trei domnitori rei. Mai nainte mori Radu-Voda, scurtu timpu dupa mórtua lui Nifonu (pe care in 12 aug. 1502, l'au inmormentatu in monastirea Dionisatu.)

Pe tronulu romanescu ajunse acum Michnea-Voda, unulu dintre cei mai mari tirani ce-au domnit candu va in Romania. Ajunsu la domnia prin viclenia si prefacere, dupa suire pe tron se demascá, domni desfrenatu, despoia pe boiari de averi, spendiurá mai multi fruntasi si ucise multe dintre boiarii cei mai de védiá.

Nu mai de poternic'a sementia a Basarabiloru, de cari se tienea si Neagoe, se temea si cautá cu totu felulu de insielatiuni si promisiuni s'o castige in partea sa. Inse intr'ascunsu o per-

secutá si-si dedea tota trud'a case stírpeasca de totu acésta sementia.

Provedinti'a divina inse, i nemici planurile reutatiose faurite contra familiei Basarabiloru. Cáci intr'o di coborindu-se domnitoriu Mihnea cu Stoica, consiliariulu seu secretu, in celari'a domnésca ca se se suatuésca despre medilócele pentru stirpirea Basarabiloru si a aderintiloru acestor'a, fu tradatu de unu copilu, care de frica ascundendu-se intr'unu vasu golu la venirea domnitoriuului, íntielese planulu lor si-lu impartasi delocu boiariloru amenintati.

Audindu boiarii despre intentiunea domnitoriuului tiranu, si-adunara iute averile, luara multi ómeni de ai lor cu sine si fugira in partea cea lalta a Dunarii.

Domnitoriuulu vedendu cá-i scapa din ghiare préd'a grasa, se infuriá forte. Aprinse tote casele si palatele boiariloru fugiti, ucise ómenii lor ce mai remasera a casa, derimá bisericele

zidite de ei, ma si mormintii lor ii sparse; preotiloru lor li taiá nasurile si pe egumenii lor voiá se-i arunce in focu.

Una multime de boiari, între acestia si Neagoe, fugira, vedendu cá mesur'a crudelitiloru é plina, la imperatulu (sultanulu) si-i povestira tote faptele rele ale domnitoriuului lor.

Sultanulu li dede de regentu nouu pe Vladu-Voda (fratele lui Radu-Voda), primí de la ei juramentulu de fidelitate si li dede 3 regiminte cari le comandá Neagoe, sperandu ajutoriulu si scutulu santulu Nifonu.

Ajungendu armat'a peste Dunare, domnitoriuulu Michnea tramise contra ei pe fiulu seu Mircea c'o armata, inse Neagoe o alungá in fuga, omori pre cei mai multi soldati si prinse multi. Numai fiulu domnitoriuulu scapá nóptea si duse parintelui seu sciarea trista despre perderea bataliei, carele se infricosia, paresi tronulu si fugi in tier'a ungréscá.

Vladu apoi ajunse pe tron si domnirea lui a fostu binecventata pan' atunci, pana candu s'a incunjuratu cu famili'a Basarabiloru si i-a ascultatulu satululu.

Acestia i-ajutara a reportá invingere a sup'r'a lui Michnea-Voda carele navalise cu ajutoriulu Unguriloru in tíera, inse fu batutu cumplitu si insusi ranitu de mórté.

Neagoe si-a castigatu cele mai mari merite la invingerea acést'a, si de aceea forte i s'a maritu védi'a in tíera. Prin acést'a inse si-a facutu si neamici, ce sioptiau regelui cá Neagoe voesce se-lu restórne de pe tron, si-i suatiu a-lu inchide. Neagoe audindu cá principé Vladu vre se-i íe véti'a, érási fugi peste Dunare, se duse la Mechemet Pasia si cerú de la elu ajutoriu. Pasi'a aduná ostire, se batú cu Vladu-Voda in apropiarea Bucuresciloru, lu invinse, lu si prinse si-i taiá capulu cu man'a sa propria.

Dupa mórtua lui Vladu, popórlulu cerú in

forte, nu numai pre membrii romani, dera si pre unii magiari, m. sa d. comite punendu-se intr'o positura auctoritativa, cu vocea unui deregatoriu supremu, din scaunulu presidiale, a inceputu a ne incrimina si a ne face imputari grosave ca noi romanii tragemu cestiunea limbii totu de una prin dinti, privimu limb'a magiara de o limba straina, luamu o pozitune inimica fatia cu natiunea ungaréca, ne face dera atenti ca limb'a magiarilor e limb'a statului, care deve se aiba prerogative si cumca se bagamu bine de séma ce facemu. Cine nu-si va aduce aci aminte de fabul'a mielului cu lupulu? seracii de noi romanii, noi suntemu batjocoriti si maltratati cu legea in mana si candu ceremu cu tota reverint'a respectarea si observarea acelei legi, suntemu incriminati, de agitatori, reactionari si mai scie Ddieu de ce malefactori si suntemu pre aci, pre aci se fimu dati in carcere pentru ca cutezam'u a dice ca poporul romanu traesce si cere macar atata dreptate cata i-o dá legea facuta de stepanulu seu!!

De cumva legea pentru natiunitati si prin cele lalte comitate romane, pre langa tota trud'a intielegintei romane, asiá cu greu se póte pune in aplicare, si de cumva si prin alte comitate se incrimineza romanii chiar de catra organele regimului din singura cauza, ca ei si-impinescu detorint'a fatia cu natiunea, fatia cu interesulu patriei, si de cumva mai obvinu si pre aiuria asemine scene triste, ca prin Comitatu nostru, atunci ceremu cu totu respectulu, seriós-a atentune a deputatilor nostri nationali, a face la timpul seu, passii cuveniți ca legea pentru natiunitati fiindu ea voint'a magiarilor, se o si aplice, éra nu ne batjocuréca cu ea.

Metellus.

Afaceri nationale-bisericesci.

Cerculariulu Parintelui Episcopu din Caransebesiu, pentru introducerea statutului organicu Nr. cons. 716.

Ioanu

din indurarea lui Domnedieu Episcopulu bisericeii resaritene dreptumaritorie romane in Eparchi'a Caransebesiului.

Iubita preotime parochiala si scumpiloru mei credintiosi!

Daru, binecuvéntare si pace de la Tatalu nostu, carele este in ceriuri!

Majestatea Sa pré-induratu nostru Imperatu si Rege Franciscu Iosifu I. a binevoitu a sanctioná prin pré-inalt'a resolutiune din 28 Maiu a. c. statutulu organicu alu bisericeii noastre dreptu-maritóre resaritene intocmitu de anteiulu nostru congressu bisericescu nationalu romanu, ténutu in anulu trecutú 1868 la Sabiiu, dela 16. septembrie pana la 7. octobre, cu óre-si-care modificatiuni privitóre la legile tieriei aflátórie in potere, precum si la aducerea in armonia a principielor, care congressulu le-a stabilitu in acelu statutu organicu.

Dupa-ce Inaltulu Ministeriu unguurescu regescu de cultu si instructiune publica prin rescriptulu seu din 2—14 juliu a. c. nr. 10.321. ni-a impartisitu acésta imbucuratóre scire, noi archiereii provinciei metropolitane ortodoxe romane ne-am adunatu in sinodu episcopescu la Sabiiu in 14—26. juliu a. c. si am statoritu ca in poterea §-lui 176. din sanctionatulu statutu organicu, se se publice clerului si poporului nostru credintiosu sanctionarea acestui statutu si se se puna in lucrare fara cea mai mica amenare.

Deci amesuratu chartiei oficióse a Escellentiei Sale Domnului Archiepiscopu si Mitropo-

litu Andreiu Baronu de Siagun'a ddtó. 19. juliu 1869. nr. metr. 36. Noi affamu cu cale a otari, ca susamintitulu statutu organicu cu modificatiunile prementionate numai-decatu se se publice clerului si poporului, se se puna in lucrare si se intre in vietia in partile constitutive ale intregéi nóstre Eparchii dupa gradurile lor, incependu dela cele mai de josu, adeca dela constitutiunea si regularea parochielor singuraticé, si pasindu la cele superiori, la constitutiunea protopresbiteratelu, si in fine la constitutiunea si regularea celoru din centrulu Eparchiei, si aceste constituiuri se se indeplinesca astu-feliu, ca amesuratu §-lui 89 din statutu se se póta téné sinodulu eparchialu in anulu viitoriu la Dominec'a s. Apostolu Tom'a, ér conformu §-lui 152. congressulu nationalu bisericescu se se póta aduná la 1. octobre 1870.

In urma acestor'a vinu dar iubitoru a Vi dá in cunoscintia acésta pré-inalta sanctionare a statutulu organicu privitoriu la bisericea nóstra dreptu-maritóre resaritena romana pof-tindu-ve totu-deodata, ca dupa cetirea acestei pastorale a mele, preotii, episcopii si fruntasii se faca o conscriere fara amenare, in care se petréca pe toti aceia din comun'a D. Vóstra bisericesca, cari au dreptulu a fi membri ai sinodulu parochialu conformu §-lui 6. din statutulu organicu, si acésta conscriere subscrisa de cei ce au facut'o se o tramita indata la protopresbiterulu; mai departe Vi dau de scire, ca protopresbiterulu — dupa primirea acestei conscrieri — va prefige terminulu prescriu prin §§. 9 si 10 ai statutulu, va esi in faci'a loculu, va consticui sinodulu parochialu in comunitatea bisericesca a D. Vóstra; va pofiti pe sinodulu constituitu, ca se-si aléga din sinulu seu comitetu si epitropia parochiala amesuratu punctulu 1. si alu 2-lea din §. 7. alu statutulu si va indrumá pe acestu comitetu si epitropia parochiala, ca se-si incépa lucrarile, ce se tienu de sfer'a loru in intielesulu statutulu, si acésta constituiure are se o faca parintele protopresbiteru in tóte comunele din intregulu seu protopresbiteratu, celu multu pana la sfarsitul lunei lui octobre a anulu curgetoriu 1869; éra dupa-ce se vor fi constituitu tóte sínódele parochiale din protopresbiteratu, parintele protopresbiteru dupa-ce va primi dela Consistoriulu diecesanu impartire paritopresbiteratulu in anumite cercuri de alegere, va luá mesurile cerute de a se alege membrii pentru sínódele protopresbiterale, si dupa ce in chipulu acest'a va urmá constituiure acestui sinodu protopresbiteralu, protopresbiterulu va provocá sinodulu protopresbiteralu, ca se-si aléga din sinulu seu scamnu protopresbiteralu, comitetu protopresbiteralu si epitropia protopresbiterale, avendu aceste corporatiuni in intielesulu statutulu a-si incepe functionile, ce se tienu de sfer'a activitatiei loru, si acésta lucrare are se o faca protopresbiterulu celu multu pana la sfarsitul lunei lui novembre 1869.

Iubitii mei fii sufletesci, preoti si mireni! Déca statutulu congressulu nostu ni aduce atata onóre si ni face atata bucuria, fiindu elu pusu numai pe chartia, cu catu mai mare onóre bucuria si folosu spiritualu, materialu si nationalu ni va aduce densulu dupa ce va intrá in vietia practica, déca vom cautá, ca semintiele cele mantuitoire si pretiósé, ce se afla in acelu statutu, se faca spice si se aduca ródele cele de seculi dorite.

Prin acestu statutu comunele noastre bisericesci, si tóte celelalte parti constitutive ale santei noastre bisericeii dreptu-maritóre romane, impreuna cu scól'a nóstra confesiunala, care din

nedreptatea timpurilor a fostu asiá de greu bantuita, s'a pusu cu tota scumpetatea pe temeliele, pe care le-au asiediatu Mantuitorulu Cristosu, santii Apostoli, si santele sínóde in vécurile cele d'antéiu ale crestinetatei. Se cautám dar, ca se domnesca si intre noi duhulu, care domniá intre crestinií aceloru timpuri, duhulu adeverului, duhulu dreptatei si alu dragóstei, duhulu iubirei de jertfire si alu darnicieii, cáci déca nu ve veti intelni unii cu altii in cugetari sentimente si fapte bune, déca nu ve veti insuffeti a aduce jertfa si totu potintiosulu ajutoriu pentru biserica si scóla, atunci stéu'a de norocire a statutulu se va aretá palida si acoperita de umbra.

Des-amintitulu statutu cere, ca crestinií se se adune si se se svatuésca desu in trebile bisericesci si scolari. O, ce medilocu minunatu si puternicu! pentru de a desradeciná totu mai multu din midiloculu nostru patimile injositóre, neintielegerile si abaterile, fiindu ca prin adunari si svatuiru ideile nóstre se vor lamuri, parerile stinga ce se vor indreptá, banuelile se vor respici, interesele necurate se vor alungá, si astu-feliu se va intórce érasu in sinulu nostru increderea si dragost'a. Decu apucandu-ve de punerea in lucrare a statutulu, ve svatuescu si ve rogu, iubitoru, ca se aveti deplina incredere unulu contra altulu, se ve intempinati unii pre altii cu dragoste fratiesca si inima curata, si se lasati se ve povatueésca la acestu lucru insemnatu intiepletiunea, bun'a socolintia, rabdarea si linistea.

Éra dupa ce ve veti organisá si veti incepe a lucrá in intielesulu statutulu, cautati scumpii mei fii sufletesci! din tóte poterile, ca prin acestu statutu se se alunge intunereculu nesicintiei, stricatiunea naravurilor si lips'a evlaviei de pretotindenia unde se afla; staruiti apoi, ca de preoti, protopresbiteri si invetiatori se alegeți numai barbati luminati, in frumsetiati cu portare morala alésa si in zestrati cu merite castigate pentru biserica si scóla; nesuiti mai departe, ca prin administrarea regulata, drepta si credintiosá a veniturilor si chieluelilor bisericesci si scolare se faceti ca se creasca si se infloreésca averea bisericeii si a scólei; in sfarsitu insuffetiti-ve de adeverat'a dragoste catra legea stramosiésca si limb'a maicei vóstre si aduceti fia-care dupa potintia jertfa pe altariulu bisericeii si scólei noastre nationale romane, ca asiá se poteti intemeiá fonduri pentru trebuintele cele mai insemnate ale vietiei nóstre bisericesci si scolare.

Asiá déca veti face, statutulu nostu se va preface intr'unu isvoru bogatu de naintare, de desevarsire si fiericire pentru biserica, scóla si natiune. Domnedieu ve va tramite bucuria, sanetate, vietia si binecuvéntare si Vi va dá norocire in tóte lucrarile maniloru Vóstre, pentru-cá ati ustenitu si ati jertfitu pentru radicarea, bunastarea si in florirea bisericeii iubitoru seu fiiu, Domnulu nostu Isus Cristos, éra fiii, nepotii si stranepotii D. Vóstra vor pastrá pretiosulu D. Vóstra nume in multumitóriele loru inimi din nému in nému, pentru cá le-ati lasatu de moacénire o biserica si scóla bineorganisate, binein zestratede si bineasecurate.

Pre langa care rogandu ferbinte pe Domnedieulu parintiloru nostri, ca se reverse asup'r'a D. Vóstra darulu luminarii si alu intiepletiunei in lucrulu celu mare, ce aveti de a intreprinde, si impartindu-ve archipastorésc'a mea binecuvéntare sum

Alu D. Vóstra alu tutoror'a
Caransebesiu 24. juliu 1869. binevoitoriu
Ioanu Popasu m. p. Episcopu.

N. B. Acestu circulariu petrecutu in protocolu circularielor, se-lu cetéscá preotii in biserica cu glasul inaltu si resp'eatu in Dominec'a séu serbatórea cea mi d'antéiu, facendu protopresbiterulu loculu relatiune despre urmat'a publicare; si mai incolo acestu circulariu se se publice in totu anulu de cate ori se va aduná sinodulu parochialu si protopresbiterulu, incependu-se dela cuvintele: „Iubitii mei fii sufletesci, preoti si mireni: s. c. l. pana la sfarsitu."

Temisióra, 28 augustu st. n.

(a) *(In caus'a despartirii de serbi)* Pe catu de intetitória este necesitate ca romanii se remana cu serbii solidari in luptele politice; pe atatu de durerosu este pentru noi cá in cestiunea religiuinaria fratiei serbi. inca nu incéta a se certá cu romanii.

In comun'a Parti'a, asiediatu între Temisióra si Ciocova, locuésca 2000 de romani si numai cam 400 de serbi. Precum in totu Banatulu asiá si aici, romanii sunt cei mai vechi locuitori, au avutu biserica zidita de ei nainte de venirea serbilor, au si folosit'o in pace pana in timpul mai nuou. Dela 1864 in cóci a inceputu consistoriulu serbescu din Timisióra a se folosi de feliturte secaturi, a maltratatu rabdarea poporului romanu, si pe urma, nepotendu mai multu, a medilocitu ca a treia septemana se se cante serbesce in sant'a biserica cu tóte cá in statutulu congressulu serbescu din Carlovétiu s'a fostu otaritu cumca comun'a serbéscá din Partia se fic afiliata parochiei vecine serbe, ne avendu su-fletele recerute (celu putienu 600) ca se forme parochia de sine statatória.

Acést'a durá vre 2—3 ani. Éra pe urma dupa ce se furara cartile rom. din bisericea lui San' Giorgiu din Fabricu, si din bisericea Mehaliei, si vediendu romanii cá furii — desi cunoscuti, nu se pedepesecu, — luara si densii invetiatura din acésta intemplantare inse nu furare, ci scósera pe serbi cu totulu din biserica, dechiarandu cá, dacia serbii voescu, ei vor desdauná si li vor dá ajutoriu se-si faca biserica.

Totu odadu cugetau romanii cá mai curendu vor scapá de serbi si asupririle lor, dacia vor trece la religiunea gr. cat. deci grabira preotii mai antaiu de trecura, éra poporul s'a inscriu si-a datu declaratiune cá va trece, in fapta inse, inca nu depusese juramentulu credintiei, — precum am auditu in fati'a loculu.

Intr'acéstea serbii s'au pusu pe talpi, au protestatu la in. ministeriu respectivu, de care si primira intimatulu sub nr. 7876 | 69, cumca „bisericea din Partia se se predee greco-orientaliloru.“ Serbii intielesera din acést'a cumca a loru va fi bisericea, pana ce romanii cari inca erau greco-orientali, si mai numerosi, se pusera si ei pe talpi, adeverira cá ei se tienu de rel. gr. orientale si primira bisericea in posesiunea lor, in 13 | 25 aug. a. c. in care di esise pre acestu scopu in fati'a loculu o comisiune emisa de congregatiunea gen. com. din 2 aug. a. c.

Sermanii romani, de bucuria se duceau d'a rondulu si sarutau paratii bisericeii si tóte gardurile din giurulu ei; pana candu serbii ii insultau si-i blastemau, — fara causa. Este de insemnatu cumca astfeliu de agitatiuni se ascriu preotulu serbescu localu, care e nascutu in suburbea Temisiorii, Maere, de parinti romani, a invetiaturu religiunea romana, limb'a romana sub fostulu prof. Mangiucá; pana intr'a sie's'a clasa gimnasiala a fostu romanu, pe urma deveni (Ddieu scie cum) sub povetuiurea intiepletiului arcimandritu Mihalovits, carele lu dede in teolog'ia din Carloveti, si-lu facú, ca pe toti cei ce se lapeda, serbu mai mare de catu serbii.

In fine fie-mi permisu a spune cumca, du-

unanimitate pe Neagoe de Voievodu. Acést'a la inceputu nu voia se primésca tronulu. In urma se supuse vointiei poporului si primi regimulu spre fiericirea tierii.

Sub domnirea lui Neagoe a fostu tier'a scutita de certe bisericesci si civile, si fu guvernata cu multa dreptate. Cronica lu numesce Solomonulu romanu.

Desclinite merite si-a castigatu Neagoe pentru bisericele tierii. A instalatu unu metropolitu nuou, a claditu monastirile si bisericele caduite, si a edificatu fórte multe monastiri si biserice nuóe, dintre cari cea mai pretiósá si mai frumósa e cea de la Curtea de Argesiu.

In bisericea acést'a sunt depuse osamintele patriarcului Nifonu, ce principele Neagoe a lasatu se le aduca cu pompa strardinaria din muntele Atosu, in semnu de multiamita si veneratiune.

In onórea acestui amicu sufletescu a sa-

crificatu averea sa, ca se-i pastreze remasitiele intr'o biserica demna si vecinica.

Cronica dice cá Neagoe a sacrificatu averea sa si a femeii sale la edificarea bisericeii acésteia. Insusi marturisecce in testamentulu seu cá voia i-a fostu a gatá una biserica de auru si de argintu. „Cunoscendu inse lacom'i'a ómeniloru, si scóindu cá acésta ar fi strigatu bisericea inca nainte de ce s'ar fi gatitu, a lasatu se-i edifice biserica de pétra, carea inse e mai scumpá de catu aurulu si argintulu.

VI.

Despre adeveratulu architectu alu bisericeii nu se afla scire positiva. Dupa una traditiune populara se fic lucratu la bisericea acést'a mai multu de 900 maestri. Dupa alta versiune, insusi principele Neagoe se fic fostu unu architectu genialu si se fic ziditu bisericea. Cea mai

latita scire e cá unu Manoli ar fi condusu edificarea bisericeii.

Despre patri'a si descendint'a lui inca diferescu parerile. Scrietorii *) grecesci afirma cá a fostu fanariotu, ce l'a adusu Neagoe din Turcia. Alti invetiati lu tienu de italianu seu spaniole, de órace in parerea loru toti credintiosii bisericeii orientale amesuratu demandatiunii ddieceti a dóua: „Se nu-ti faci chipu cioplitu,“ despretiescu cultulu chipuriloru de lemnu si de

*) Dupa una cronica grecésca ar fi petrecutu Neagoe IV. tineretiele lui la curtea sultanulu Selim I. ca chizisii; in alu 25. anu alu verstei i-a incredintiatu Sultanulu conducerea edificarii unei mosiee. Neagoe alesu pe Manoli din Mesia de architectu primariu. Sultanulu a fostu atatu de incantatu de acésta mosiee grandiósa, ce avea 999 feresti si 366 minarete, in catu daruindu lui Neagoe averi mari, i-a iertatu a intrebuintia materialulu remasu pentru edificarea unei biserice in tier'a sa. Din materialulu acést'a se fic ziditu Neagoe bisericea monastirei de la Curtea de Argesiu.

aceea nu au sculptori si architecti buni. Invetiati romanesci afirma cá Romani'a e patri'a lui Manoli. Se baséza in privint'a acést'a pe multe povesci populari, cari tóte dau lui Manoli de muere una romana cu numele An'a.

In tóte povestile si legendile ce se referescu la edificarea bisericeii, se amintesce mórtéa tragica a femeii lui Manoli si aréta isvorulu superstitiunii ce si astadi domnesce la poporu, cá tóta cladirea nóua cere capu de omu, si a caruia umbra cade pe zidire, acelu in scurtu timpu va mori. —

Un'a din cele mai interesante legende despre edificatoriulu bisericeii e urmatóra:

(Noi nu vom traduce din nemtia analis'a legendei, ci o vom publicá in originalu. Trad.)

(Incheierea va urmá.)

pa informatiunile primite, onorea pentru castigarea acestei beserici se cuvina energiei si infuientiei dlui prot. M. Dregheciu.

Orsiova, 27 augustu

(Di'a Imperatului. Neprecugetarea unui ofciru). Aici in granit'ia militara e datina din vechime ca in di'a nasterii Imperatului, se mergem mai antaiu cu totii in biseric'a rom. cat. si apoi erasi cu totii in biseric'a romana gr. or.

Merseramu la biseric'a catolica. Milit'ia nostra o comandá capitlanu M., si dede salve la actele principale ale s. liturgii. Dupa liturgia, capitlanu M. comandá compani'a se defileze naintea ginerariului Neuwirth, carele siede aici in pensiune. Ginerariulu inse, omu cu multa precepere, intielese — des' numai de 4 luni e intre noi — cá nu e timplu de deflatu, ci se comande militarii catra biseric'a nostra. Se oprí defilarea, capitlanu cautá se comande catra biseric'a nostra, dar aici nu mai comandá salve, si lasá militarii cu pusc'a la picioru. Candu d. epítropu spuse ofcirului cá e timplu a dá salve, primi respunsu cá nu e prafu.

Vi poteti intipui indignatiunea cea mare a poporului nostru, dedatu pururia a serbá di'a Imperatului cu ceremonii multe. Preste acést'a, in procedur'a ofcirului vede unu actu vatomatoriu principiului de egalitate bisericésca. (Nu lasati tréb'a intr'at'a. Red.)

De almintre se vorbesce cá d. capitlanu M. ar fi de religiune gr. or. Ceea ce nu credemu, cáci lu vedemu la biseric'a numai in di'a Imperatului candu vine oficialminte. Multu se vorbesce de religiuni nóue, éra noi — suspitiunámu.

Scimu cá dintre toti ofcirii, elu singuru n'a facutu visita parintelui Popasu episcopului nostru, caruia neci ovreii mai de frunte nu pregeta a-si aretá reverint'ia lorú.

Comun'a Esielnitia avea cruce pe pamentulu erariului. De candu repórtelu numitulu capitlanu mergu la regimentu, se dice cá pamentulu e a unui germanu din Orsiova. Lucuitorii nu mai potú esi in procesiune la cruce, se vedu impinsi la procesu formalu.

Pre candu d. M. erá capitlanu in Almaju, fiindu cá regimentulu romanu intregu nu voiá se aléga deputati pentru congressulu serbescu din Carlovietu ci pretindea anesarea la metropoli'a romana, — dsa i-a luatú pre cati-va la descalci-tória, in mani'a si cu desconsiderarea acelu dreptu santu, ce-lu aveau ómenii, d'a se pronuciá in libertate deplina.

Siepte-ieruri (Bucovina) in 28 aug.

Gazet'a nemtiésca din capital'a tierii ni face cunoscutu, cumca in Cernáuti se afla la 23 de reuniuni de bine-facere si cultura.

Afora de Societatea pentru literatur'a si cultur'a romana, tóte reuniunile cele lalte sunt infintiate de germani si de slavi, la cari sunt de numeratu si jidanii, cari, vorbindu limb'a polóna séu cea germana, se dau de germani séu de poloni.

Mai cá la tóte reuniunile acelea incurgu contribuiri din tóta tier'a, avendu unele d'intr'insele colectanti statornici, prin tienuturi cum are d. e. „Gisela-Verein“ si „Verein zur Unterstützung armer Studierender an der gr. or. Realschule;“ altele facendu loterii, ca Tonkunst-Verein, éra altele apeluri de contribuiuri la tóte parochiele si antistieles comunale din tíera; in ceste din urma se gasescu chiar si instruiuri pentru preoti, cum se procéda la adunarea baniloru de la parochienii lorú, dicendu-li-se ca se se folosésca in privint'ia acea de ocaziunile nuntiloru, botediuriloru si rugatiuniloru publice.

Pre candu inse contribuiurile la reuniunile acele sunt cum am dice, cosmopolite, adeca facute fora privity la confesiune si natiune, pre atunci spriginirile, ce se dau de la dinsele, nu se impartiescu fora preocupare; cáci de acele au parte mai antaiu germanii, apoi slavii si in urma urmelorú romanii, cu tóte-cá ei sunt cei ce figuréda mai alesu in listele contribuiitoriloru. De reciprocitate nu-e neci vorba, ca adeca germanii si polonii se contribúiescu buna óra la Societatea pentru literatur'a si cultur'a romana asiá, cum au contribuitu si contribuescu inca romanii la societatile si reuniunile lorú: in lips'a reciprocitatiei acesteia deci, catu si in fati'a preocuparii atinse, ni se pare, cá nu ni se mai siede a crede in cosmopolitismulu si umanitatea, ce ni se predica in tóta díua de dieci de ani incócia.

Romania.

(a) Bucuresci in 16/28 aug. 1869.

Dupa ce Domnitoriulu Romaniei returna mercuria trecuta din Crimea, acum curiositatea, d'a scí caus'a adevérata, pentru care facú MSa vediu'ta acést'a Imperatului si Imperatéssei muscaliloru, este si mai viua si se exprime pe facia pretotindenia. Ar fi unu lucru prè nefolositoriu a insirá tóte stravagantele si aventuriósele combinatiuni ce se maniféstá, intr'un'a inse se unescu tóte, cá — intemplanca este de cea mai mare importantia si cá — cu deschiderea corpuriloru legiutórie in diece dile, velulu ce acopere secretulu, va trebú se se ridice pucintelu.

Fiindu cá veni vorb'a de corpurile legiutórie: Ministeriulu nostru par' cá a gresitu, candu le conchiamá la sesiune straordenaria, fora se indegète macar causele, pentru cari fece acést'a: cáci contrarii ministeriului actualu si din acestu incidinte faurescu arme séu arguminte in contr'a lui, apoi fantasi'a cea vivace a rgmaniloru inca nu mai póte se afle odihna si adápostu! Uita, cate numai gasira spresiune in cólónelle Romanului de mai de unadi, dar inca cate se nascu pe aiuria!

Ceea ce se crede mai peste totu, este, cá cameriloru are se se propuna o concesiuone pentru unu drumu de feru de la Iasi pana la marginea tierii spre Odessa, adeca concesiuonea unui drumu de feru muscalescu, o linia, carea, precum trebuie se pricépa fie-cine la prim'a vedere, ar fi calificata a aduce mari stricatiuni comeraciului romanescu la Dunare, dar pentru care mare sacrificiu, daca intr'adeveru ar fi se se voteze, se ascépta, ba se credu acordate — din cea lalta parte — concessiuone séu ávantagie si mai mari, adeca calificate a dá completa compensare si inca ceva pe de asupr'a! (Besarabi'a? Red.)

Cu unu cuventu, tóta lumea crede si vorbesce d'o apropiare de Rusia, mai positiva, mai chiara de catu s'a observatu din timpii lui Brátenu si pan'acum'a.

Cá camerele vor avé se voteze si sumele necesarie pentru punerea in lucrare a linei drumulu feratu dintre Bucuresci si Giurgiu, — de-ast'a nu se 'ndoiesce nimenea, dar ast'a n'a potutu se fia caus'a adevérata a conchiamarii la siedintia straordinaria.

De insuratiunea Domnitoriului c'o principésa din cas'a domnitoria in Rusia, asemenea si de caletorii pe la alte curti europene, nu mai vorbesce nimenea. Par' cá nimenea nu le mai crede possibile séu oportune.

In lantrulu tierii machin'a organismului administratiunалу si-face miscarea, cursulu seu regulatu; totu asié pulseza viét'ia corpului natiunálu incetu si regulatu; nici cercatele conflictie ungrescu la fruntarii, nici incordarile spiritulu de partita in unii ómeni, pururia malcontentii, si 'n unele organe de asemene natura, nu sunt in stare a ne alterá intru impregiurarile de facia. Tóta lumea sente, cá — avemu se ne intarimu trupesce si sufletesce, dar cá timplulu miscariloru natiunali in cordate — n'a sositu inca. Facemu catu potemu, in starea normala; adunámu medilóce si ne preparámu pentru timplulu criseloru ce se prevedu.

Societatea academicu — si ea estimpu s'a impulsatu si lucra multu; adevératu cá inca n'a inceputu solenitatile adunariloru plenary publice, dar cu atát'a mai multu face in conferintiele sale si in sectiuone filologica si daca se vor esecutá totu atatu de seriosu dispusetiunile ei, apoi in pucini ani avemu se asceptámu rezultate prè imbucuratórie.

In decursulu septemanei ce tocmai inchei-fámú a debatutu si votatu regulamentulú séu instructiunecu pentru comisiunea de trei, insarcinata cu compunerea *Dictionariului* romanu. Acestu opu are se cuprinda 100 de cóle desu tiparite si are se ésa celu multu in patru ani; dar acésta prima editiune, carea se va dá in 4000 de esemplarie, va fi mai multu o *incercare* si unu *inceputu*; din care cauza se vor si impatí 300 esemplarie gratis pintre literati, cu provocarea d'a contribui din tóte partile si cu tóte potele la completarea si perfectiunarea opului carele numai dup'aceea si dupa ce va fi censuratu prin sectiuone filologica intréga, se va publicá in form'a definitiva ca „*Dictionariu academicu.*“ *Glosariile*, adeca colectiunile de totu felulu de cuvinte de prin tóte partile locuite de romani, se vor tipari paralelu. Se vor pune premie catu de bune pentru toti cati vor contribui la inavutirea si perfectiunarea Vocabulariului limbei romane, ce se póte precepe si de aci, cáci

membriiloru trei din comisiunea *Dictionariului*, s'a otaritu cate 15 galbini fie-caruia dupa tóta cól'a tiparita ce va lucrá, inca cate 4 galbini fie-caruia dupa tóta cól'a la a careia censurare si aprobare va luá parte, si afara d'acést'a inca cate 5 galbini de cóla unui Redactore primariu si cate 3 galbini pentru corectur'a unei cóle. In bani asié-dara nu se face economía, dar nici este trebuintia a se face, cáci bani sunt spre acestu scopu destui in fundatiunea lui Zappa, numai lucrulu se ésa bunu, apoi banii din vendiarea opulu se vor mai si compensá. Membrii comisiunei vor urmá se fia alesu inca septeman'a viétoria, éra societatea si-va continuá siedintiele necurmatu pana catra medilóculu lunei lui septemvre. — Staverirea unei ortografie a societatei — inca nu se mai póte amená, cáci altmintrelea societatea se ncurca si se impedeaca la totu pasulu. Publicarea Anelorú societatei a trebuitu se se siste din lips'a unei ortografii a societatei, si asemenea nu s'ar poté publicá nici *Glosariile* nici *Dictionariulu*. Asié-dara — „Albina“ *há* secura si mangaiata, cá i se va implini acésta pia dorintia, numai decatu apoi s'o primésca si s'o sustiena acea ortografia, carea — cum se dá cu socotél'a, va se fia numai una transitoria, n'are se fia chiar cea strinsu etimologica a dlui Timeteu *Cipariu*.

Varietati.

— In memori'a Imperatului Iosefu II. Istori'a ni spune cá Imperatulu Iosifu II. caletorindu prin Moravi'a, la comun'a Slawowici a laltu plugulu din man'a unui tierianu, si prindiendu Imperatulu insusi de córne, cu sudórea fetiei sale ará o brésda. Plugaritulu erá atunci starea cea mai despretiuita, condemnata a trudi numai pentru ingrasiarea domnilorú de pamentu. Imperatulu dovedi, prin fapt'a aceea, catu de multu ii scia stimá pe plugari; totodata aristocratiei li-a fostu o lectiune despre egalitate. Plugarii, bucurosi de onórea ce li-a facutu Imperatulu, pas-trau plugulu (aratrulu) acél'a dreptu suveniru. Mai apoi l'au transportatu intr'o localitate oficiala, si dupa ce putredi, fecera altulu in locu-i. Acum dominec'a trecuta s'a serbatu acolo la Slawowici memori'a centenaria (de o suta de ani) a acelu Imperatu carele fu primulu a face aratrulu atatu onóre. Totodata s'a serbatu si deschiderea unei cái nóue ferate. Locuitorii de prin prejuru, mai vertosu slavi, s'au adunatu ca miele. Au fostu de fatia si unu archiduce si ministrulu Giskra. Ministrulu a tienutu o cuventare politica despre infratierea slaviloru cu nemtii. Ce frumosu erá, daca d. ministru ar fi lipsitu de acolo, pentru ca acésta serbatóre rara s'o potemu numi deplinu poporala!

(*Necrologu*) Nicolae Cristianu, unu din cei mai zelosi si mai luminati barbati ai inteligintiei romane, anca in etate juna repausá la consangeniei sei in Cílu (cott. Arad.) in 14 aug. n. Dupa ce si-a facutu studiele (gimnasiale, teologice si juridice) elu se aplicá de notariu comunale in Pecic'a romana, cott. Aradului. Erá, in díele nóstre, postulu celu mai indemana pentru unu tineru romanu carele n'are de catu meritulu ce-i dau sciintiele sale, si neci erá de caracterulu lui a se inchiná celor'a ce impartu oficie mari sub conditiiunile grele pentru unu barbatu natiunalistu; elu in asta privintia nu scia neci macar a siovai. Romanu verde, naltia natiunaltate sa mai pre sus de tóte. Tienú postulu de notariu pana mai anu candu lu suspinsera cu ocaziunea alegeriloru dietali. Cursulu acesteia cause e cunoscutu cetitoriloru nostri. Elu nu multu se superá, gasiá suferint'ia lui de

o urmare naturala de la suferint'ia causei natiunali. Intielegea si voiá ca sórtea causei se fie si sórtea lui. Activitatea lui publica n'ajunse unu dieceniu, pre candu unu morbu de peptu l'inchise in momentu, unde i premersese jun'a sótia cu duoi ani mai nainte, lasandu unu copílu orfanu. Memori'a se-i fie eterna si binecuvéntata, éra tierin'a usióra!

— (*Frecari pentru teatru in Pesta.*) Este cunoscutu cá in poporatiunea Buda-Pestei de aprópe 200,000 suflete, elementulu magiaru abié face 5, si cu toti convertitii dóra abié 6 procinte, adeca 10 — 12,000 de suflete; pre candu *nemti* numeru la 90,000; *ovreii*, cari asemenea toti vorbescu limb'a nemtiésca, la 60,000 *slavii* la 30,000. Magiarii au in Buda-Pesta dóue teatre si dóue societati séu trupe de actori; nemtii asemenea au dóue teatre, dar numai o societate. Teatrele magiare sunt favorite din tóte partile preste intipuri, chiar si de imperatulu si Imperatés'a; teatrulu magiaru din Pesta, carele de multi ani trage cate 60,000 fl. subventiune de la statu, acum are se primésca totu 60,000 fl. din list'a civile! Si cu tóte acestia, teatrele magiare nu potú se prospere, ci se afla pururia in deficitu! Deci acum'a de candu s'a introdusu domni'a magiarismului in tíera, observandu-se cá domni'i magiari ambla pre facia cu planulu d'a sterge cu totulu din viétia teatrulu nemtiescu, firesce sperandu, cá apoi publiculu fiindu restrinsu la teatrele magiare, de nevoia va trebúi se le sustiena pre acestu, — unii dintre nemti au avutu cutezarea a se intruni si a staruí pentru conservarea teatrulu nemtiescu; si fiindu cá edificiuulu teatrulu nemtiescu de astadi, dupa influentiele magiare intr' unu anu are se fie derimatu, fora ca municipalitatea se mai voiésca a se ingrigi de altu edificiu, s'au gasitu intreprindictori privati pentru edificarea unui teatru nemtiescu nouu si — destulu de mare. „P. Lloyd,“ organulu celu mai latitu in tíera, alfelu de spiritu cu totulu ungrescu, dara publicatu in limb'a nemtiésca se puse a sprigini acésta tendintia si intreprindere; firesce „P. Lloyd“ va fi argumentatu; cá daca éri se stersera tóte scólele nemtiéschi, si daca astadi este se se stérge teatrele nemtiéschi, mane-trebuie se vina la rondu gazetele si a buna séma in prim'a linia „P. Lloyd: deci — frate de frate, dar brandi'a e pre bani!“ Si intr' adeveru urmarile legitima acésta presupunerere; mai tóte foile magiare se scolaru in contra lui „P. Lloyd,“ insusi „P. Napló,“ alu seu frate de cruce, l'atacá pentru acést'a cu o furia ne-mai-pomenita! — Considerandu cá „P. Napló“ este organulu partitei guvernului actualu, potemu vedé si dintru acestu incidinte, pana la ce gradu se urca patim'a órba a domnilorú de la potere candu ei se credu impededati in tendint'ia de a-si asecurá escisivitatea limbei si natiunaltati magiare! Dar „P. Lloyd“ inca n'a datu fuga.

Responsuri: Logosiu: Corespundintiele ce imbuldióla materialulu ne sili se le amenámu, vor aparé in nr. venitoru.

Cursurile la burs'a de Viena.

(In I septemvre.)

Imprum. de statu convertatu cu 5 %
60.35 Imprum. natiunálu 69.20 — Actiunile de cre litu 295.50 sortiurile de 1860, 100.50 sortiurile din 1864, 120.50; Obligatiunile desarsarinarii de pamentu, cele ung. 81.75, banatice 79.—, transilv. 79.—; — bucovin. 74.25 argintulu 120.65, galbenii 5.87; — napoleonii 9.80.

Banc'a generala de assecuratiune reciproca „TRANSILVANT'A“ PUBLICATIUNE.

Fiindu subscribe 2000 de actiuni la fondulu de intemeiare a bancei nóstre de assecuratiune se va incepe conformu §. 6 din dispusetiunile introdusatóre a statuteloru cu primirea de assecuratiuni pe viétia.

Insinuari se primescu la directiunea generala in Sibíiu, la tóte representantiele tienutale si speciale precum si la tóte organele societati.

Sibíiu in 22 augustu 1869.

Administratur'a suprema
a bancei generale de assecuratiune
reciproca „Transilvanti'a.“